

missen. Zes jaar lang hebben we ons kunnen verlustigen in het prachtige schouwspel van de massavluchten dezer vogels, die tijdens de winter- en voorjaarsmaanden in ontelbare scharen kwamen slapen in de dennenboschjes aan den Nieboerweg. Ze kwamen meestal omstreeks Kerstmis, soms ook pas na Nieuwjaar, maar we meenden in elk geval vast op deze talrijke gasten te kunnen rekenen. Nu blijven ze ineens weg. Zouden ze dat doen, omdat zij er heelemaal niet op gesteld zijn, 's nachts gestoord te worden, om te worden onderscheiden met een genummerd ringetje om een der pootjes? Of zou hun wegblijven veroorzaakt worden door de draden en de vlaggetjes, die vanwege „Plantsoenen” geplaatst werden, om de vogels van hun gewone plaats dicht bij de huizen weg te houden? Mogelijk is ook, dat ze zich geërgerd hebben, aan overdreven ingezonden stukken, in de Haagsche bladen, van zenuwachtige omwonenden. Wie zal het uitmaken?

Wie dezen winter tegen de schemering in de bekende omgeving van de Boschjes van Poot komt, ziet er nauwelijks een paar kleine troepjes spreeuwen voorbijvliegen. Meestal is niet eens te zien, waar ze blijven. In elk geval occupeeren die kleine troepjes een andere slaapplek, waar weet ik niet.

Maar een feit is, dat het aantal spreeuwen, dat we dezen winter in onze naaste omgeving kunnen opmerken, opvallend klein is. In geen maanden heb ik ze in mijn tuin gehad, terwijl in vorige winters de grond er dikwijls zwart van zag. Het schijnt mij toe, dat de groote aantallen overwinterende spreeuwen, die anders stevast (en vooral in zachte winters!) het Hollandsche polderland bevolken, er dezen winter niet zijn. Waren ze er wel, dan zouden ze ongetwijfeld hun gewone nachtasyl in de Boschjes van Poot weer hebben betrokken. Ook de laat ingevallen vrij strenge koude (10—14 Februari) heeft ons de scharen niet gebracht.

Dit verschijnsel lijkt mij belangrijk genoeg om er aandacht voor te vragen. Ik bracht het reeds in verband met den buitengewoon geringen vogeltrek in October en November jl. en opperde de vraag: Is het broedseizoen — 1931 in Noord- en Oost-Europa wegens te weinig zonnewarmte voor de vogels zoo slecht geweest, dat we de gevolgen daarvan duidelijk konden waarnemen, eerst in den geringen herfsttrek en daarna ook in het bijzonder kleine aantal overwinterende spreeuwen in ons land?

Is het laatste inderdaad het geval, dan zullen we gedurende het a.s. voorjaar in ons land een opmerkelijk tekort aan spreeuwen moeten kunnen constateeren, daar de massavangst van deze nuttige en interessante vogels in België nog steeds voortgaat.

De eerste vraag is nu m.i. deze, of ook in andere streken van ons land dezen winter veel minder spreeuwen geweest zijn dan in vorige seizoenen.

Wie weet er meer van?

Den Haag, Febr. 1932.

W. TOLSMA.

Het nestelen van den winterkoning. In het Januari-nummer doet de heer L. de Vries eenige mededeelingen over late broedgevallen van het winterkoninkje. Hij geeft daarin ook een paar data, ontleend aan mijn werkje „s-Gravenhage als Vogelstad” en plaatst deze aanhaling: „Aan een broednest viel toen (nl. 29 Juli—11 Aug.) nauwelijks meer te denken; dat diertje werkte m.i. aan een slaapnest”. Daarop verwijt de heer De Vries mij: „Het zou afdoende geweest zijn, als Tolsma een lokaal onderzoek had ingesteld. Dat vogeltje kon den 11 den Augustus broeden of jongen hebben”.

Wanneer de geachte onderzoeker het citaat echter nog met een enkel zinnetje verlengd had, zou hij daarmee tevens het bewijs geleverd hebben, dat mijn veronderstelling juist was geweest, daar ik op de aangehaalde passage liet volgen: „Later heb ik kunnen constateeren, dat in dit nestje geen veerenbekleding was”. M.a.w. dit nestje bleek inderdaad niet als broednest gebruikt te zijn.

De opmerking van den heer De Vries was dus overbodig. Voorts had hij in hetzelfde hoofdstuk op blz. 82 kunnen lezen, *waarom* ik geen „lokaal onderzoek” had ingesteld. Daar staat nl. het volgende:

„Het nestje is zoodanig geconstrueerd — de ingang altijd eenigszins door de kap overhuifd —, dat een onderzoek naar den inhoud niet mogelijk is, zonder de stevigheid van het bouwsel te schaden. Een ruw binnendringen van een of twee vingers, om den bodem te bereiken, vernielt feitelijk het heele kunstige nestje. Vooral de afwerking van het vlieggat met dunne sparren-„twijgjes kan bijzonder mooi en stevig zijn”.

„Van een winterkoningen-nestje geldt dus meer nog dan bij andere vogels: onze nieuwsgierigheid bedwingen, afblijven!”

Van vogels, welker nesten gemakkelijk vindbaar en bereikbaar zijn, en die dus herhaaldelijk verstoord worden, in de eerste plaats dus zanglijsters, merels, winterkoningen, zullen late broedsels steeds voorkomen, omdat de diertjes telkens weer probeeren, aan hun voortplantingsinstinct te voldoen, zoo bijzonder zijn die late broedsels dus niet en het is meestal niet uit te maken, of het echte tweede broedsels zijn, dan wel vervolgbroedsels na herhaalde storingen.

Ik zou hieraan echter nog wel deze vraag willen toevoegen, en dit is eigenlijk de reden, waarom ik op het geval terugkom:

Zou het in het algemeen niet meer in 't belang zijn van onze vogels, die het toch al zoo zwaar te verantwoorden hebben, als ze in het broedseizoen wat meer met rust gelaten werden? Het lijkt mij nergens voor noodig, van elk vogelnestje beslist te willen weten, wat er in is. Laat men hier vooral niet komen aandragen met „het belang der wetenschap”. Dat beroep wordt maar al te dikwijls gebezigd, om jongensachtige nieuwsgierigheid te verontschuldigen.

Volwassenen behoorren hier m.i. een voorbeeld te geven aan de Jeugd.

Den Haag, Febr. 1932.

W. TOLSMAN.

GEVRAAGD:

Mollgaard; Grundzüge der Ernährungs Physiologie en andere boeken over voedingsleer als van Kellner, Armby etc. Verder: Prof. Buytendijk, Leerboek der Algem. Physiologie; Ellenberger en Scheunert Allgemeine Phys. der Haussäugetiere; Kruyt, Inleiding tot de Physische chemie; Holleman, Organische en anorg. chemie; Waardenburg. De biologische achtergrond van aanleg, milieu en opvoeding; v. Herwerden Erfelijkheid bij den Mensch en Eugenetik.

Adres: G. WANROOY, Rembrandtlaan 6 Apeldoorn.

Verkade's Albums met plaatjes: Lente, Zomer, Herfst, Winter, aan de Vecht, Langs de IJssel. Met prijsopgave: adres: v. D. LAAR KRAFFT, Voorschoterlaan 25, Rotterdam.

Wie kan ondergeteekende aan wat Spirogyra spec. helpen?

Iz. DE HAAN, Botanisch Laboratorium, Groningen.

v. Meurs: Een nidologisch probleem, dat om oplossing vraagt. (Orgaan van de Club van Nederlandsche Vogelkundigen 1928).

Lindau: Kryptogamenflora für Anfänger Bd. 3 Die Flechten geb.

Bd. 5 Die Laubmoose geb.

Geen antwoord, dan voorzien. Aanbiedingen met opgave van prijs en staat aan J. WESTENBERG, Gedempte Gracht 68, Zaandam.

AANGEBODEN:

Lindau: Kryptogamenflora für Anfänger Bd. 4 Die Algen Abt. 1 ing f 2.— Bd. 4 Abt. 3. Die Meeresalgen. ing. (omslag beschadigd) f 1.50.

Na 7 dagen geen antwoord, dan verkocht. Porto voor kooper. J. WESTENBERG, Gedempte Gracht 68, Zaandam.

R. C. Punnett „Mendelism” geb. f 2.50; Valentin Haecker Allgemeine Vererbungslehre geb. f 2.50; Alfred Russel Wallace De Natuur der Tropen geb. f 2.50; Ernst Haeckel Fünfzig Jahre Stammesgeschichte ingen. f 1.—; Julius Sachs, Vorlesungen über Pflanzen-Physiologie, geb. f 2.50; Prof. Dr. Haberlandt, Die Sinnesorgane der Pflanzen, geb. f 1.50; Dr. J. J. Tesch, Het leven der Zee, ingen. f 1.—; W. C. H. Staring, De bodem van Nederland, deel I en II, geb. f 2.50; Oscar Hertwig, Allgemeine Biologie, geb. f 3.—; Prof. Dr. H. E. Ziegler, Zoologisches Wörterbuch, geb. f 5.—; Dr. J. Th. Oudemans, De Nederlandsche Insecten, geb. f 5.—; Oscar Hertwig, Das Werden der Organismen, geb. f 5.—, 2e Auflage 1918; August Weissmann, Vorträge über Deszendenztheorie, geb. f 3.—.

Ir. A. ZANDSTRA, Winschoten.

Recueil des Travaux Botaniques Néerlandaises. Dl. 25, 26, 27, 28 ('28—'31) per deel f 4.—; Meded. der Nederlandsche Mycologische Vereen. No. 9 t.m. 17. Samen f 3.50. Dr. J. Th. Oudemans. De Nederlandsche Insecten f 9.50 geb. Pothonié-Gothan. Lehrbuch der Palaeobotanik '21 geb. (19, 80) f 9.50. Sirks. Handboek der Algemeene Erfelijkheidsleer '22 (15.—) geb. f 7.—. Schneider. Handwörterbuch der Botanik '17 geb. f 5.—; Dennert E. Naturidyllen geb. f 0.50; Dacque Geologie (Göschel) 2 dltjes samen f 0.80; Fetscher, Erbibiologie und Eugenik '27 geb. f 0.60. K.N.M.I. Onweders. Optische verschijnselen etc. in Nederland Dl. 48, 49, 50 ('29—'31) van f 1.50 per stuk voor f 0.50 per deel. Idem. Maandel. Overz. der Weersgesteldheid 1930, 1931 à f 0.25 per jaar. Aus der Heimat 1927 (in afl.) f 0.50. Die Kultur der Gegenwart. Deel Chemie Kristallographie Mineralogie van (f 20.—) voor f 7.— geb. idem. Zellen- und Gewebelehre Morphol. und Entwicklungsgeschichte I Botanik geb. f 4.50 idem. Physiologie und Ökologie (Botanischer Teil) geb. f 4.50. Alles in zéér goeden staat. Porto voor kooper. Binnen 5 dgn. geen antwoord, dan verkocht.

Adres: C. ROEVELD, Noordzijde 138, Polsbroek.